

ชื่อสารนิพนธ์ : วิเคราะห์อวจนภาษาที่เป็นสื่อการสอนในทีฆนิกาย

ผู้วิจัย : พระมหาวิศเรศ จิตจิตโต (สุขสวัสดิ์)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

: รศ.ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดี, ปธ.๗, พธ.บ.(ปรัชญา), M.A.(Bud.), พธ.ด.

(พระพุทธศาสนา)

วันเสร็จสมบูรณ์ : ๘ มกราคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์อวจนภาษาที่เป็นสื่อการสอนในทีฆนิกาย มีวัตถุประสงค์ ๒ ข้อ คือ ๑.) เพื่อศึกษาเนื้อหาของอวจนภาษา ที่ปรากฏในทีฆนิกาย และ ๒.) เพื่อวิเคราะห์อวจนภาษาที่เป็นสื่อการสอนในทีฆนิกาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ด้วยการศึกษาพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาและทฤษฎีกระบวนการสื่อสารด้วยอวจนภาษา แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎี มาวิเคราะห์ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ได้ว่า อวจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่คำพูดแต่เป็นการแสดงท่าทางต่าง ๆ ที่พระพุทธร่องค์ทรงใช้เพื่อการสื่อสารควบคู่กับภาษาพูดมาแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการ ได้แบ่งอวจนภาษาที่มีความเกี่ยวข้องกันได้ ๗ ประเภท คือ ๑.) เทศภาษา คือ การใช้พื้นที่และระยะห่างเพื่อการสื่อสาร ๒.) กาลภาษา คือ การใช้เวลาเพื่อการสื่อสาร ๓.) ภาษาท่าทาง คือ การแสดงกิริยาท่าทางต่าง ๆ เพื่อการสื่อสาร ๔.) กายภาพภาษา คือ การใช้รูปร่างหน้าตาเพื่อการสื่อสาร ๕.) สัมผัสภาษา คือ การใช้การสัมผัสทางกายเพื่อการสื่อสาร ๖.) ปริภาษา คือ ลักษณะของเสียงที่ใช้ในการสื่อสารและ ๗.) วัตถุภาษา คือ การใช้วัตถุสิ่งของเพื่อการสื่อสาร

อวจนภาษาที่แสดงออกบางอย่างมีความคล้ายคลึงกัน บางอย่างมีความแตกต่างกัน ทั้งลักษณะของอวจนภาษาและความหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันของแต่ละสังคมวัฒนธรรม อวจนภาษา สามารถบอกให้ทราบถึงลักษณะต่าง ๆ ของผู้แสดง เช่น สถานภาพ บุคลิกลักษณะภายนอก รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกภายใน แม้ศาสตร์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมศาสตร์ สรีรวิทยา พยาธิวิทยา แพทยศาสตร์ จิตวิทยา สามารถสืบค้นและศึกษาได้จากอวจนภาษา ในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมของพระพุทธร่องค์ จากลักษณะของอวจนภาษามีปรากฏ แตกต่างกันไปตามแต่ความเหมาะสมของผู้ฟัง อวจนภาษาที่มีปรากฏมากคือ ภาษาท่าทาง อวจนภาษาต่าง ๆ ที่พระอรหันต์ทรงแสดง ทรงใช้เพื่อแทนคำพูดบ้าง เสริมคำพูดบ้าง เพื่อโน้มน้าวใจ

ผู้ฟัง ให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา น้อมใจไปตามกระแสธรรมะที่พระองค์ทรงแสดง มีความสำคัญต่อการเผยแผ่ธรรมะในแง่เป็นกุศโลบายเพื่อเข้าหาผู้ฟัง ชักนำผู้ฟังเข้าสู่ความสนใจในเนื้อหาของธรรม

ลักษณะการใช้พื้นที่ของพระพุทธองค์เป็นการบอกให้ทราบถึงความเป็นศาสดา เป็นการแสดงท่าทางหรืออิริยาบถ ทางกายภาพเป็นลักษณะของรูปร่างหน้าตา การสัมผัสเป็นการสัมผัสทางกายเพื่อสื่อสารความรู้สึก คำพูดที่เป็นปริภาษเป็นการสื่อแทนความเคารพนับถือ การใช้ที่ซ้ำคำเป็นการย้ำหรือซ้ำเนื้อความของเทศนา การแทนคำเป็นการแสดงออกเพื่อแทนคำพูด การเสริมคำพูดเป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจ และการเน้นคำเป็นไปเพื่อเน้นคำพูด ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ เพื่อประโยชน์แก่การสื่อสารและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ต่อไป

Thematic paper : An Analytical Study of Non-Verbal Language as Instructional Media in Dighanikaya

Researcher : Phramaha Essares Titajitto (Suksawat)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Thematic advisor : Assoc. Prof. Sowit Bamrungphak, Pali VII, B.A. (Phil.), M.A. (Bud.), Ph.D. (Bud.)

Date of graduation : 8 January 2015

Abstract

The thematic paper, "An Analytical Study of Non-Verbal Language as Instructional Media in Dighanikaya" had two main purposes: to study the content of non-verbal language in Dighanikaya, and to analyze non-verbal language as the communication instruction media in Dighanikaya. This was a documentary research to collect all data from Tipitaka, and Buddhist academic paper with Theory and communication process with the non-verbal descriptive analysis.

A result of this study was that non-verbal language was spoken language such as presented manner in various positions. The Buddha used it as the communication instruction media and spoken language in the past time. Non-verbal language was divided into seven types: 1.) Desa-bhasa to use places and space for communication, 2.) Kala-bhasa to use times for communication, 3.) body language to present bodily manner for communication, 4.) physical language to use a face for communication, 5.) touching language to use the bodily touching action for communication, 6.) Pari-bhasa to use the articulation for communication, and 7.) material language to use the material for communication.

Non-verbal language was presented in the same or different characteristics and meanings. It depended upon each event that the Buddha was concerned. The Buddha presented non-verbal language different and proper for the listeners. Non-verbal language frequently used was bodily language. Different types of non-verbal language were used in the place of words and the support of words in order to make the listeners get faith in his delivered sermons. This non-verbal language was

important for Dhamma propagation to encourage and make the listeners understand Dhamma.

The characteristics of using the places showed the Buddhahood in manner or bodily movement. The physical manner was a face. The touch was the physical touch to present feelings. Pari-bhasa represented a thing in a place of respect. Repetition of words was to stress content of the sermons. Replacing the words was to present in the place of words. To support the words was to make the listeners clearly understand. Finally, to stress the words was to stress personal speaking.